

הסיפור על המלפוף*

מערבית: יהודה שנהב־שהרבני

ח נא אומר שחייו התחילו בבית־הכלא. בכלא אֶלְמֶל הוא למד על משמעות החיים, וזה באמצעות שלושה סיפורים שסיפרו לו מוניר ואחמד. אבל הסיפור על המלפוף היה זה שסחרר את ראשו. באותם ימים לפי הסיפור, הרגיש סאמי אלח'ורי שהעולם סוגר עליו. מלשינים חדרו לתוך הרשת שלו והוא הרגיש תחת מצור. סאמי הודיע לעוזריו שהוא פורש מהמקצוע ועובר לגדל ירקות. איש לא האמין לו. הוא הודיע שהוא פורש והסתלק לביתו בַּזְחֵלָה. את ביתו כמעט שלא עזב, אלא כשיצא לבית־קפה סמוך, שם שיחק שחמט ועישן נרגילה. אחר כך הטיל על מוניר ואחמד לחכור חלקת אדמה באלדאמור ולזרוע שם כרוב. "עיניים שלי, המאסטר", סיפר מוניר.

"הוא אמר לנו לזרוע מלפוף. כלומר כרוב. חשבנו שהוא השתגע. הוא אמר: 'תחכרו חלקת אדמה ותשתלו כרוב'. איש לא פצה פה. היינו חדשים במקצוע ולא הכרנו אף אחד מהרשת הישנה. אמרנו: 'בוס, באנו לאכול לחם. אנחנו לא חקלאים'. הוא אמר: 'תזרעו כרוב והשאר עליי'. אז זרענו. אתה יודע איך הכרוב, בהתחלה כשהוא צומח הוא פתוח". מוניר פרש את כף ידו והדגים לחנא. "המשכנו להשקות את הכרוב, התבוננו ולא הבנו. כמובן לא אנחנו זרענו בעצמנו. העסקנו פועלים מהאזור. אנחנו היינו אחראים עליהם ודאגנו שהכרוב ייפתח. בלילה חשוך אחד ללא ירח הגיע המאסטר ואתו עשרה צעירים עם אקדחי מגנום אמריקאיים ועשר מכוניות מלאות חשיש. לקחנו את החשיש ושתלנו אותו בתוך הכרוב הפתוח. עבדנו כל הלילה. גם הראיס סאמי התעקש להפשיל שרוולים. בשבילי העניין לא היה רק הברחה. זה היה תחביב. הוא היה שותל את החשיש בין עלי הכרוב כמו רופא שמשקה חולה בתרופה. אחר כך הוא הסתלק והצעירים נשארו אֶתָנו. הם שמרו ואנחנו השקינו. אחרי עשרה ימים שנראו כמו מאה שנים, נסגרו עלי הכרוב. הם כיסו ובלעו את החשיש. באללה. אחר כך קטפנו אותם ושלחנו אותם במטוסי תובלה למצררים, בתואנה שזו עסקת יצוא של כרוב. אחרי שהמטוסים הגיעו, הסחורה נפרקה

* מתוך הרומן "פקעת של סודות", סדרת מכתוב, הוצאת עולם חדש, 2017. עורך תרגום: מרוזק אלחלבי. ראו בעמ' 48 את המסה "תגיד יא סאתר, יא רב" שבו מציגה הודא אבו מוך את מעשה התרגום של הרומן.

והכול הסתדר, טלפן הראיס אל הקולונל ג'מיל אלטיארה, סיפר לו את הסיפור והתחיל לצחק. מאז אותה שיחה נעשה הקולונל אחד מאנשינו. לא ייאמן. באללה, איך שהכרוב מתלפף ונסגר".

חנא הקשיב לסיפור והתחיל לחלום על המלפוף ועל הסודות שמחביא הטבע. הבנאדם הוא כמו כרוב. הוא יכול להחביא בקרבו כל דבר שירצה. אחמד סיפר לחנא שהבוס סאמי רוטן, מדבר בקול נמוך ומשגע את הנשים ביכולתו לחשוף את הסוד שהן צופות. "האישה תמיד צפויה. אם תענה על ציפיותיה, היא תיתן לך הכול". הוא הקשיב לדברי הבוס סאמי על הנשים והציפיות שלהן, וניסה לומר לו שהוא לא מעוניין בנשים, ושכל מבוקשו הוא כסף. אבל הבוס סאמי אמר שזו טעות. חנא גילה אחר כך שהבוס צדק. כשחנא השתחרר מהכלא הוא הלך אל סאמי אלח'ורי. הוא שם פעמיו אל בקתת הקיט שלו באזור אלג'נאח ליד ברכת אקפולקו, דפק על הדלת ומצא את סאמי אלח'ורי בבקתה יחד עם צעירה בלונדינית.

המבריה קיבל את פניו בסבר פנים יפות, כאילו הכיר אותו מזמן.
"אני רוצה להציג את עצמי", אמר חנא.

"יא אוסתאד' חנא, אתה אדם ידוע. תמונתך הופיעה בכל העיתונים, אני עוקב אחריך ומתפעל ממך. זה לא דבר של מה בכך. אחרי שקראתי עליך חשבתי על דברים גדולים יותר. בן כמה אתה?"
"בן עשרים ושמונה, יא בֶּק".

"בלי יא בֶּק, אני לא בֶּק. אני הבוס ואתה אֶתִי. סיפרו לי איך יצאת מהסיפור ללא פגע. השארת מאחורייך שני גברים מתים ויצאת חף מפשע. אמרתי לעצמי: זה האיש".
כיצד נתאר את הבוס סאמי?

גבר כחוש שקומתו נמוכה, בן עשרים וארבע, עיניו קטנות וביישניות, ומעליהן גבות עבות. אפו קטן, מביט כל העת מעלה, מדבר בהיסוס ובגמגום קל, וקולו חרישי. אתה צריך להתאמץ כדי לשמוע מה הוא אומר. איש מעשי. מרוויח הרבה, מבזבז הרבה ואוהב נשים. כל העת מונחת מולו כוס ויסקי אבל הוא לא שותה ממנה. הוא גורם לאחרים לשתות. הם שותים והוא מקשיב, מחפש את נקודות התורפה. שלוש פעמים ביום הוא מחליף חולצה ועניבה. אוכל מעט ובחיפזון.

הוא נולד כסאמי בן סלים אלח'ורי בִּזְחֵלָה בשנת 1920 והתחיל לעבוד בהברחת סמים כשהיה בן ארבע-עשרה. סיפור הכרוב הוא אחד מהסיפורים הרבים שמבטאים את כשרונו המופלא לחמוק מכוחות המשטרה שדלקו אחריה. הצלחתו המסחררת עשתה אותו אחד מגדולי המבריחים בעולם. סאמי היה זה שארגן את מבצע המטוס המצרי. הסיפור אינו חשוב. חשוב כיצד הסתכל המבריה בעיניו של קצין המשטרה המצרי, שיקר לו במצח נחושה, והמשיך לשקר לו עד הסוף. הראיס סאמי גילה שהוא מסוגל לשבור את עיני האחרים כשהוא משקר. הוא הבין שהעין היא האיבר המפריד בין הפְּנוּת ובין הכוח. הוא הביט בעיני הקצין וטען שאין לו קשר לסיפור. שותפיו, שכבר הודו בכול, נשארו לשבת במשרדו של הקצין המצרי. כאשר סאמי אלח'ורי נכנס אל החדר, הקפטן ג'וזף עֶכֶר – הטייס הלבנוני שהטיס את המטוס משדה התעופה של ביירות אל שדה התעופה של קַלֵּעַאֵת, קם על רגליו.

"חירבת את ביתי. אללה יח'רב בִּיתִּי. אללה יחריב את ביתך. אני לא קשור לזה. הוא סיבך אותי עם הכסף. צחק עליי וסיבך אותי".

סאמי אלח'ורי בחן את הקפטן עכר מכף רגל ועד ראש כאילו לא הכיר אותו. אחר כך התיישב בשלווה על הכיסא.

"תגיד מי מהם, יא סאמי בֶּק", אמר הקצין המצרי.

"מי?" שאל סאמי.

"מה, יא ראיס סאמי, אתה כבר לא מכיר אותי?"

"מי זה, יא אדון. מה הוא רוצה ממני?" שאל סאמי.

התחילה מלחמת המבטים, כמו שסאמי אלח'ורי כינה זאת. המבריה ניצח. באותם ימים ידע סאמי לניצח. וכאשר נכנס חנא אלסלמאן אלמאלח לביתו, גם הוא גילה שהעיניים של סאמי ניצחו. עיניו הקטנות רקדו. הוא ידע שהמערכה בין העיניים מוכרעת בדקות הראשונות של המפגש. חנא נשבר במהירות והתמנה לקצין הקישור של הראיס עם הקולונל ג'מיל אלטיארה. אחרי נפילתו של הראיס וניסיונו להבריה סיגריות אמריקאיות מטנג'יר לביירות, כשהזדמנות לבגוד בו נקרתה על דרכו, סירב חנא לבגוד. הוא סירב משום שהתיירא מעיני הראיס. הוא הרגיש שבעיניים האלו אינו יכול לבגוד.

סאמי שתק והשופט ידע שהוא משקר. "אבל הוא נשבר", אמר חנא. "עיניו נשברו והוא לא ידע מה לומר. אם העין לא נשברת, אין תקווה. העין היא מראה והמראה משקרת. מי אמר שהמראה מייצגת את האמת? המראה מייצגת מה שהיא רוצה".

עיניו של הקצין נשברה כאשר ראה את עיני המבריה מרצדות כנגדו. סאמי היה רגוע והכחיש הכול.

"אני תייר בארצכם, יא באשא. הם שקרנים. הם אויבים פוליטיים שלי בלבנון. הם בדו את האישום נגדי, ואני לא מכיר איש מהם".

סאמי היה בן שמונה-עשרה כאשר נסע לקהיר והתגורר בעיר החדשה במלון הליופוליס. הוא הצטרף למועדון "אמבאבה" לתעופה אזרחית והפגין מיומנות רבה בהטסת מטוסים. באותו מועדון הפיל ברשתו את שני הטייסים המצרים מוחמד מוניר ועבד אלג'ילסלאם – ואתם רקח את העסקה. סאמי חזר מטוס קטן מסוג ביצ'קראפט שהקפטן עכר הטיס מביירות לקהיר. בהיותו באוויר הוא שינה את מסלולו והנחית את כלי הטיס בשדה התעופה הנטוש של אלקליעא. שם, על המסלול הריק העמיסו המברחים חמישים קילו חשיש ארוז בשקי ניילון. אחר כך המריא המטוס שנית לכיוון שדה התעופה אלמאזה שבצפון מזרח קהיר. לפני שהגיע אל שדה התעופה חג המטוס מעל מדבר בֶּלְבִּיס וטס בגובה נמוך. מוחמד מוניר ועבד אלגליל סלאם נפנו בסדינים לבנים כדי שקפטן עכר יזהה את מיקום הלקוחות המצרים של סאמי ואת כיוון הרוח. המטוס הנמיך, השליך את המשא לעברם ונסק מחדש אל עבר שדה התעופה אלמאזה. אבל רצה הגורל ומכונית משטרת החופים המצרית עברה במקום והמטוס עורר את חשדה. הם גילו את השקים, המבצע נכשל וכולם נעצרו.

הבריגדיר המצרי עבד אלעזיז צפוח, שניהל בעצמו את החקירה, לא הסתיר את התפעלותו מן המבריה שהתעקש להכחיש כל קשר לעניין. בבית-המשפט הוא סירב להודות באשמה ואמר שכל דבר היה על השולחן. "הדרך היפה ביותר לשחק פוקר היא

לשחק אותו גלוי. לגרום ליריבך לא להאמין למראה עיניו כאשר הוא רואה אותך מפסיד ומתנהג כמי שהרוויח". בבית־המשפט שיחק סאמי את המפסיד כמנצח – והפסיד. למרות זאת אמר שהוא הרוויח. "אנחנו צוברים התנסויות. בחיים צוברים התנסויות. ההפסד לא חשוב. אתה מרוויח גם כשאתה מפסיד".

בית־הדין הפלילי בקהיר קיים עשרים ושבע ישיבות, ובהן הופיעו לפניו כעשרים עורכי דין שונים. בישיבה העשירית דיבר התובע הכללי המצרי במשך ארבע שעות תמימות על סאמי, ובשלושת רבעי השעה הנותרים על יתר הנאשמים. הוא טען שכל ההוכחות מצביעות על כך שהצעיר הלבנוני שניצב בפני בית־המשפט הוא אחד ממברייחי הסמים המסוכנים ביותר בעולם.

בית־המשפט גזר את דינו כדלקמן:

סאמי בן סלים אלח'ורי – חמש שנות מאסר.

חאפז אל שעאר – חמש שנות מאסר.

הטייס מחמד מוניר – שלוש שנות מאסר.

הטייס עבד אלג'ליל סלאם – שלוש שנות מאסר.

הקפטן ג'וזף עכר – שלוש שנות מאסר.

לאחר שנוכו שנתיים מעונשו ריצה הראיס סאמי שלוש שנות מאסר בלבד. כאשר חזר ללבנון קיבלו את פניו בשדה התעופה חמש מאות מכוניות, ובתחום ההברחות החל עידן חדש. עידן ההברחות המוטטות. איש לא ידע אם סאמי אלח'ורי היה המוח מאחורי המבצעים ועד כמה היה הוא אבי השימוש בכלי טיס.

סאמי גילה את "סוד החיים מלמעלה", כפי שאמר לפרקליטו, אוסטאד' ג'מיל ע'נדור. והאוסתאד' ע'נדור שהיה סנגורו הקבוע נעשה מלווהו האישי. זה קרה לא משום שסאמי אלח'ורי מילא אותו בכסף, נשים ועוד, אלא משום שהוא הוקסם ממנו. "הוא מכשף", כתב עורך הדין באחד מכתבי־העת הלבנוניים, אחרי העלמו של סאמי ב־1963. "דרך המוסר שלו הייתה להלך קסם על המוסר. הוא היה איש נאמן, אביר ומשוגע. אבל בהרפתקה הזו הוא איבד את חייו. המשחק טרף אותו לבסוף, משום שלא ידע מתי להפסיק לשחק". חנא אלסלמאן אלמאלח קרא את המאמר וקילל את עורך הדין. חנא סבר שסאמי ידע שהמשחק הסתיים והסתלק אל המדבר שבמזרח ירדן, שם נעלם. הוא ידע שהוא צועד לעבר מותו, ושהסיפור הגיע אל קצו. הוא החליט ללכת ולמסור את עצמו בידי בני משפחת אלש'ח'אל שהיה חייב להם שלוש מאות מיליון לירות, ולא היה לו מזה גרוש אחד להחזיר. גם המבצע הגדול להברחת חשיש לישראל נכשל, משום שהמברייחים הישראלים קיבלו את הסחורה ולא שילמו בטענה שהיא הוחרמה. חוסיין אלשרחאל לא האמין לסיפור וחשב שסאמי משחק אתו את המשחק הישן של המברייחים. סאמי בא לפגוש אותו במלון בדמשק, והבין שהגיע הסוף.

"עורך הדין חמור", אמר חנא לקולונל ג'מיל. "הדבר החשוב ביותר לגבי גיבורים הוא הדרך שבה הם מתים, וסאמי אלח'ורי ידע איך למות".

הצעיר הזה שהגיע מן העיר זַחְלָה סחרר בחייו את כולם, ואחר כך עשה אותו דבר כשנעלם בדרכו המסתורית. כך הוא הפך לסיפור. הוא הגיע משכונת אלכַרְבַּארה בעיר זחלה בנפת הבקעה, שם גידלו את החשיש לצד החיטה, הענבים והאפרסקים. הוא הפיץ

ניחוחות בלב השדות הרחבים אל המדבר במזרח ירדן, ושם, לתדהמת אנשיו, נעלם. הם המתינו לו עד שנת 1975, עת פרצה מלחמת האזרחים הארוכה. מטבע הדברים, היו שהכירו במציאות החדשה ועברו לעבוד עם רשתות חדשות, אבל לא חנא. חנא אלמאלח סירב לבגוד במאסטר.

"אחרי סאמי אין איש", אמר לקולונל ג'מיל אלטיארה. "אני מחכה למאסטר. לא בטוח שיחזור. אבל אני רוצה לחכות".

באותם ימים השתכנע הקולונל ופטר את חנא. היה לו קשה להאמין שחנא יעזוב את המקצוע, אבל חנא עזב. הלך לביתו וחיכה. הוא חזר לחיי עוני ולא נצר בזיכרונו דבר מאותם ימים שבהם בילה עם המאסטר בניהול המבצעים, דבר לא נצר בלבו, זולת ניחוח הקטורת. סאמי אלח'ורי נהג לכנות את החשיש "קטורת" ולא עישן אותו. הוא קרא לחשיש קטורת והריח אותו. כל ימי חייו היה להוט בתחילת כל עונה לרכוש חצי קילו של קנאביס, שאותו ליפף בנייר כסף. אחרי ארוחת הצהריים וארוחת הערב נהג להתמסס. הקטורת גרמה לו התרוממות רוח. אבל הוא לא עישן אותה. הוא לא עישן מעולם. הוא הריח אותו ולעתים לעס אותו. שאל אותו חנא: "אתה אוכל אותו, יא ראיס?" סאמי אלח'ורי אמר שהוא טועם אותו כדי לבדוק את האיכות. "עישון חשיש הוא עניין לילדים משוגעים. אנחנו לא מעשנים. אנחנו מריחים ומוכרים", אמר הראיס.

לאחר שהראיס נעלם חנא הפסיק למכור חשיש, אבל המשיך להריח אותו.